

1. Na jakém principu je založeno důchodové a nemocenské pojištění?

Důchodové a nemocenské pojištění je založeno na pojistném principu, tj. na pravidelném placení příspěvku – pojistného. Peníze, které ČSSZ na pojistném vybere, tvoří více než třetinu příjmů státního rozpočtu. Pojistné na sociální zabezpečení upravuje zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a zahrnuje platby na důchodové pojištění, na nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

2. Jaké jsou povinnosti občana vyplývající ze zahájení OSVČ?

Po zahájení samostatné výdělečné činnosti, má OSVČ povinnost oznámit správě sociálního zabezpečení, příslušné podle místa trvalého pobytu, den zahájení této činnosti a to buď přímo prostřednictvím jednotného registračního formuláře na živnostenském úřadě vyplněním přílohy pro ČSSZ, nebo podáním předepsaného tiskopisu elektronicky prostřednictvím datové schránky nebo s elektronickým podpisem či v analogové podobě nejpozději do osmého dne kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž byla tato činnost zahájena. Při nedodržení uvedené lhůty, může OSSZ uložit OSVČ pokutu až do výše 10 000 Kč.

Oznámením zahájení činnosti vznikají další stanovené povinnosti uvedené v příslušných zákonech (č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění; č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení; č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů), tj. např. placení záloh na pojistné v případě výkonu hlavní činnosti, či doložení některého z povinně dokládaných zákonných důvodů, pokud OSVČ chce činnost vykonávat jako vedlejší. Další povinností je podání přehledu o příjmech a výdajích za kalendářní rok.

3. Jaké mám jako OSVČ povinnosti vůči správě sociálního zabezpečení?

K hlavním povinnostem OSVČ v rámci sociálního zabezpečení patří každoroční podávání Přehledu o příjmech a výdajích, placení záloh na pojistné, a také oznamování rozhodných skutečností (tj. zejména zahájení, přerušování a ukončení činnosti, zánik oprávnění vykonávat činnost, vznik nebo zánik důvodů pro posouzení činnosti jako vedlejší).

4. Na které správě sociálního zabezpečení se mám jako OSVČ zaregistrovat? Podle místa bydliště nebo podle výkonu činnosti? Nebo je jedno, kterou pobočku zvolím?

Místní příslušnost okresních správ sociálního zabezpečení (OSSZ) se řídí místem trvalého pobytu občana (OSVČ) nebo místem hlášeného pobytu v ČR. Pokud máte trvalé bydliště v Praze, můžete zahájení samostatné výdělečné činnosti oznámit kterémukoliv územnímu pracovišti Pražské správy sociálního zabezpečení (PSSZ).

5. Jaká je výše záloh pro placení pojistného v souvislosti se zahájením samostatné výdělečné činnosti?

OSVČ vykonávající hlavní samostatnou výdělečnou činnost je povinna platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění aspoň v minimální výši ode dne zahájení činnosti. OSVČ vykonávající vedlejší činnost je povinna platit zálohy v případě, že se k důchodovému pojištění sama přihlásí nebo v případě, že v předchozím kalendářním roce vykonávala samostatnou výdělečnou činnost a její daňový základ založil účast na pojištění.

6. Jaká je výše pojistného, které je OSVČ povinna ze zákona odvádět?

Ve smyslu ustanovení § 5b zákona č. 589/1992, Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, je vyměřovacím základem OSVČ pro pojistné na důchodové pojištění částka, kterou si určí, ne však méně než 50 % daňového základu; daňovým základem se pro účely tohoto zákona rozumí základ daně nebo dílčí základ daně stanovený podle § 7 zákona o daních z příjmů z příjmů ze samostatné činnosti po úpravě podle § 5 a § 23 zákona o daních z příjmů.

Z takto stanoveného vyměřovacího základu činí výše pojistného na důchodové pojištění 29,2 %. Uvedený vyměřovací základ (základ pojistného) však nesmí činit méně než je zákonem stanovený vyměřovací základ ve výši tzv. absolutního minima.

7. Jaká je výše zálohy na důchodové pojištění a pojistného na nemocenské pojištění?

U OSVČ, která vykonávala samostatnou výdělečnou činnost v předcházejícím kalendářním roce, činí výše měsíčního vyměřovacího základu 50 % z částky rovnající se průměru, který z daňového základu podle § 5b odst. 1 zák. č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, za tento rok připadá na jeden kalendářní měsíc, v němž aspoň po část tohoto měsíce byla vykonávána samostatná výdělečná činnost, s tím, že pokud by výše takto stanoveného měsíčního vyměřovacího základu přesáhla částku ve výši jedné dvanáctiny maximálního vyměřovacího základu, činí měsíční vyměřovací základ tuto částku.

Vyměřovacím základem OSVČ pro pojistné na nemocenské pojištění je měsíční základ, jehož výši určuje OSVČ svou platbou pojistného. Měsíční základ však nemůže být nižší než dvojnásobek částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění (6 000 Kč), a zároveň nemůže být vyšší, než maximální měsíční (vyměřovací) základ nemocenského pojištění. Maximální měsíční základ NP se stanoví pro každou OSVČ individuálně, ve výši částky rovnající se průměru, který z určeného (vypočteného) vyměřovacího základu na posledním přehledu o příjmech a výdajích, připadá na jeden kalendářní měsíc výkonu činnosti, přičemž k přehledu staršímu tří let se nepřihlíží. Je-li vypočtený průměr nižší než minimální měsíční základ, je měsíční základ roven minimálnímu měsíčnímu základu. Byla-li v kalendářním roce, který bezprostředně předchází kalendářnímu roku, ve kterém se pojistné na nemocenské pojištění platí, samostatná výdělečná činnost zahájena (znovuzahájena), lze určený (vypočtený) vyměřovací základ za takový kalendářní rok použít pouze v případě, že činnost byla vykonávána alespoň ve čtyřech kalendářních měsících. Nelze-li určit maximální měsíční základ nemocenského pojištění z naposledy podaného přehledu o příjmech a výdajích, rovná se tento polovině průměrné mzdy platné pro daný kalendářní rok. Jestliže však OSVČ přehled o příjmech a výdajích nepodá ve stanovené lhůtě, je maximální měsíční základ následně stanoven ve výši minimálního měsíčního základu (6 000 Kč), a to až do měsíce, ve kterém bude opožděně přehled o příjmech a výdajích podán. Pokud v předchozím roce měla OSVČ nárok na výplatu dávky z nemocenského pojištění OSVČ po celou dobu výkonu činnosti, pro výpočet maximálního měsíčního vyměřovacího základu se použije rok předcházející roku, ve kterém trval nárok na výplatu dávky.

Pojistné z vyměřovacího základu činí 2,1 %.

8. Jak zjistím číslo účtu a další údaje pro platbu záloh na pojistné?

Po obdržení oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti vám příslušná OSSZ zašle číslo účtu pro platby pojistného a přidělený variabilní symbol. Tyto údaje jsou platné po celou dobu evidence na daném pracovišti. Variabilní symbol je vždy uveden v korespondenci zasílané příslušnou OSSZ nebo pro jeho sdělení můžete přímo kontaktovat OSSZ.

9. Jsem OSVČ, jaká je výše minimálních měsíčních záloh, abych měla slušný důchod?

Výše měsíčních záloh nemá na výši důchodu vliv. Rozhodující je výše ročního určeného vyměřovacího základu. Výše dávky důchodového pojištění je závislá nejen na délce doby důchodového pojištění, ale především na osobním vyměřovacím základu pojištěnce, ze kterého se dávka vypočítává. Tento osobní vyměřovací základ pojištěnce je průměr vyměřovacích základů, ze kterých bylo zaplacen pojištění za rozhodné období, přepočtený na jeden měsíc. Skutečné vyměřovací základy, ze kterých je placeno pojištění, se pro důchodové účely násobí koeficientem nárůstu všeobecného vyměřovacího základu, čímž dochází k jejich navýšení.

Z rozhodného období se při výpočtu důchodu stanovuje průměr vyměřovacích základů (zvýšený o příslušný koeficient nárůstu), přičemž výši důchodu neovlivňuje tento průměr v plném rozsahu.

Podle současné právní úpravy počíná rozhodné období kalendářním rokem bezprostředně následujícím po roce, v němž dosáhl pojištěnec 18 let věku a končí kalendářním rokem bezprostředně předcházejícím roku, v němž se přiznává důchod. Do rozhodného období se zpravidla nezahrnuje rok, ve kterém pojištěnec dosáhl 18 let věku a kalendářní roky předcházející.

Vypočtený osobní vyměřovací základ je následně upravován podle tzv. redukčních hranic, které vláda ČR každý rok upravuje.

10. Kdy má být předložen Přehled o příjmech a výdajích?

Přehled o příjmech a výdajích je OSVČ povinna předložit nejpozději do jednoho měsíce ode dne, ve kterém je OSVČ povinna podat daňové přiznání. OSVČ, která daňové přiznání není povinna podat, je povinna podat přehled nejpozději do 31. 7. kalendářního roku, který následuje po kalendářním roce, v němž vykonávala samostatnou výdělečnou činnost.

11. Jakým způsobem je možné podat Přehled o příjmech a výdajích OSVČ?

Přehled je možné podat následujícími způsoby:

- doručení vyplněného papírového tiskopisu příslušné OSSZ – na těchto pracovištích je zároveň příslušný tiskopis k dispozici,
- vyplnit pomocí počítače interaktivní formulář z ePortálu ČSSZ, poté jej vytištěný doručit na příslušnou OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno,
- prostřednictvím interaktivního formuláře z ePortálu ČSSZ lze tiskopis odeslat ve formátu *xm*/ přímo příslušné OSSZ/ČSSZ tzv. přímým kanálem (tlačítko „Odeslat přes ePortál“) a to buď přes veřejné rozhraní pro e - Podání (VREP/APEP), jestliže vlastníte uznávaný elektronický podpis, nebo prostřednictvím datové schránky, jste-li držitelem datové schránky,
- přehled v čitelném formátu (např. PDF) je možné doručit i na e-podatelnu nebo do datové schránky příslušné OSSZ, jestliže vlastníte elektronický podpis a nebo jste držitelem datové schránky.

Vyplnění interaktivního tiskopisu přes ePortál ČSSZ není podmíněno přihlášením se do systému datových schránek. Pokud se však klient k ePortálu ČSSZ přihlásí, budou mu při práci s tímto formulářem automaticky předvyplněny identifikační údaje z databází ČSSZ. Zároveň bude klientům umožněno uložit byť i rozepsaný formulář na vlastní PC.

Upozornění: při e - Podání Přehledu prostřednictvím pověřené osoby do datové schránky OSSZ/ČSSZ nebo s uznávaným elektronickým podpisem, je vhodné využít nepovinný formulář plné moci na ePortálu ČSSZ. Plnou moc v čitelném formátu je možné zaslat poštou nebo osobně doručit příslušné OSSZ.

- **Lhůta pro podání Přehledu o příjmech a výdajích:** nejpozději do jednoho měsíce ode dne, ve kterém měla OSVČ podat daňové přiznání za daný kalendářní rok

- **Zásady pro vyplňování:** podávajícím jsou k dispozici **Pokyny k vyplnění Přehledu o příjmech a výdajích OSVČ** vydávané pro konkrétní kalendářní rok
- **Postup vyplnění a elektronického odeslání Přehledu o příjmech a výdajích OSVČ**
- **Zpracování e -Podání**
- **Archiv formulářů**

e - Podání Přehledu OSVČ prostřednictvím zastupující osoby

Zastupující osobou je fyzická nebo právnická osoba (např. externí účetní firma), která na základě zmocnění zpracovává za OSVČ agendu související s e - Podáním.

V případě, že OSVČ chce pověřit jinou osobu k e - Podání Přehledu o příjmech a výdajích, je OSVČ povinná předložit místně příslušné správě sociálního zabezpečení (§ 7 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů), plnou moc k zastupování ve věci e – Podání, k tomuto účelu lze využít tiskopis (pověření fyzické osoby / pověření právnické osoby), které slouží pro pověřování jiných subjektů k zasílání e – Podání, předepsaných či doporučených tiskopisů nemocenského a důchodového pojištění a k využívání služeb ePortálu ČSSZ (souhrnně eSlužby ČSSZ). Tiskopisy určené pro pověřování jiných subjektů se zasílají na místně příslušnou OSSZ (PSSZ/MSSZ Brno) buď prostřednictvím datové schránky, nebo s uznávaným elektronickým podpisem na adresu e-podatelný, nebo oprávněným podávajícím přihlášeným přes Národní identitní autoritu (NIA).

Pokud nebude ke zplnomocnění použit výše uvedený formulář, je třeba v plné moci uvést pouze ty úkony, ke kterým OSVČ zmocněnce zplnomocňuje. Plná moc (postačuje i prostá kopie) může být zaslána příslušné správě sociálního zabezpečení i elektronicky, avšak bude-li tato zaslána z datové schránky zmocněnce nebo s jeho uznávaným elektronickým podpisem, může správa sociálního zabezpečení v případě pochybností přistoupit k ověření informace, že OSVČ skutečně zmocněnce pověřila.

12. Jaký je způsob placení záloh na pojistné před podáním Přehledu a po jeho podání?

Procentní sazba pojistného na důchodové pojištění a státní politiku zaměstnanosti OSVČ činí 29,2 %. Pro OSVČ je stanoven minimální měsíční vyměřovací základ, který platí až do měsíce, ve kterém bude podán Přehled za minulý rok, ve výši dle daňového základu roku, který předcházel roku minulému

V měsíci, který následuje po měsíci, ve kterém byl podán Přehled za minulý rok, a v následujících měsících roku je měsíční vyměřovací základ stanoven dle daňového základu za minulý rok. Je-li ale nový měsíční vyměřovací základ nižší, než v předchozím období, platí tento nižší vyměřovací základ již od měsíce, ve kterém byl přehled za minulý rok.

13. Budu v přehledu o příjmech a výdajích uvádět i příjmy, které jsou osvobozeny od daně z příjmů?

Vyměřovacím základem OSVČ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je částka, kterou si určí, ne však méně než 50 % daňového základu; daňovým základem se pro účely zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti rozumí základ daně nebo dílčí základ daně stanovený podle § 7 zákona o daních z příjmů, z příjmů ze samostatné činnosti po úpravě podle § 5 a 23 zákona o daních z příjmů. Příjmy, které jsou osvobozeny od daně z příjmů, neovlivní výši vyměřovacího základu pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

14. Bude mít úprava základu daně (úprava výsledku hospodaření nebo rozdílu mezi příjmy a výdaji), kterou provedu v souvislosti se změnou uplatňování skutečných

výdajů na výdaje procentem z příjmů, vliv na stanovení vyměřovacího základu OSVČ?

Vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je částka, kterou si určí, ne však méně než 50 % daňového základu; daňovým základem se pro účely zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, rozumí základ daně nebo dílčí základ daně stanovený podle § 7 zákona o daních z příjmů z příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po úpravě podle § 5 a § 23 zákona o daních z příjmů.

Podle ust. § 23 odst. 8 písm. b) zák. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, se při změně způsobu uplatňování výdajů podle § 24 (skutečné výdaje) na způsob podle § 7 odst. 7 (tj. na výdaje procentem z příjmů) základ daně (výsledek hospodaření nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji) upraví za zdaňovací období předcházející zdaňovacímu období, ve kterém ke změně způsobu uplatňování výdajů došlo. Tato úprava vždy ovlivní výši vyměřovacího základu OSVČ.

15. Za jakých podmínek je výkon SVČ hodnocen jako vedlejší samostatná výdělečná činnost?

Samostatná výdělečná činnost může být považována za vedlejší v těch měsících, ve kterých trval důvod pro výkon vedlejší činnosti alespoň po část měsíce a toto období se alespoň částečně kryje s výkonem samostatné výdělečné činnosti. Zákonné důvody pro posouzení samostatné výdělečné činnosti jako vedlejší jsou uvedeny v § 9 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. OSVČ musí oznámit důvod pro výkon vedlejší činnosti nejpozději s podáním tiskopisu „Přehled“ a doložit povinně dokládáný důvod nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byl přehled podán. V případě, že OSVČ neoznámí důvod pro výkon vedlejší samostatné výdělečné činnosti a/nebo nedoloží povinně dokládáný důvod v uvedených termínech, bude její samostatná výdělečná činnost považována za hlavní s povinností zaplatit pojistné.

16. Jakým způsobem se prokazuje vedlejší samostatná výdělečná činnost?

Zákonné důvody pro posouzení samostatné výdělečné činnosti jako vedlejší jsou uvedeny v § 9 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Doložení zaměstnání zakládající účast na nemocenském pojištění se vyžaduje pouze v případě, je-li orgánem sociálního zabezpečení Ministerstvo vnitra, spravedlnosti nebo obrany nebo zahraniční nositel pojištění, nebo se jedná o výkon zaměstnání malého rozsahu, či o účast na pojištění na základě dohody, ev. o zaměstnání v cizině. Za stejných podmínek se dokládá i nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství či nemocenského v souvislosti s těhotenstvím a porodem z nemocenského pojištění zaměstnance. Výplata invalidního důchodu nebo nárok na starobní důchod se dokládá pouze v případě, že orgánem sociálního zabezpečení je Ministerstvo vnitra, spravedlnosti nebo obrany nebo zahraniční nositel pojištění. Naopak vždy se dokládá péče o osobu závislou na pomoci jiné osoby, a to potvrzením od příslušného odboru kontaktního pracoviště ÚP ČR; studium se dokládá potvrzením školy. Nárok na rodičovský příspěvek se nedokládá, ČSSZ má možnost si údaj obstarat v elektronické podobě umožňujícím dálkový přístup. Dokládá-li se důvod, musí být doložen nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byl podán přehled o příjmech a výdajích za kalendářní rok, ve kterém chce být OSVČ považována za OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost.

17. Jak je to s placením záloh na sociální pojištění, pokud klient během roku nastoupí do zaměstnání a činnost OSVČ si ponechá?

V případě, že OSVČ vykonává hlavní samostatnou výdělečnou činnost, nastoupí do zaměstnání, a chce, aby její samostatná výdělečná činnost byla nadále považována za vedlejší, musí důvod pro výkon vedlejší činnosti oznámit nejpozději s podáním přehledu o příjmech a výdajích za kalendářní rok, ve kterém chce být považována za OSVČ vykonávající vedlejší činnost (na přehledu musí skutečnost o vedlejší činnosti uvést vždy). Doložit tuto skutečnost musí nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byl přehled podán, ale pouze v případě, že se jedná o výkon služebního poměru nebo o výkon zaměstnání malého rozsahu, či o účast na pojištění na základě dohody, eventuálně o zaměstnání v cizině. Povinnost platit zálohy na pojistné se i při výkonu vedlejší činnosti odvíjí od výše daňového základu za předchozí rok, tzn., že OSVČ i při výkonu vedlejší činnosti může být povinna platit zálohy na pojistné. Pouze v případě, že daňový základ OSVČ v předchozím roce nedosáhl výše zakládající povinnou účast na důchodovém pojištění pro vedlejší činnost, zaniká této OSVČ povinnost platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění v kalendářních měsících souběhu samostatné výdělečné činnosti se zaměstnáním.

18. Proč se musí platit zálohy OSVČ při vedlejší činnosti, když za ně odvádí pojistné do důchodu jejich zaměstnavatel?

Pokud OSVČ vykonává vedlejší samostatnou výdělečnou činnost z důvodu výkonu zaměstnání (ust. § 9 odst. 6 písm. a) zákona č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů), platí zálohy na pojistné v případě, že její daňový základ ze samostatné výdělečné činnosti dosáhl výše zakládající povinnou účast na důchodovém pojištění nebo se k účasti na tomto pojištění sama přihlásí. Jestliže výše daňového základu ze samostatné výdělečné činnosti za kalendářní rok dosáhne rozhodné částky, je OSVČ povinna platit pojistné z této výdělečné činnosti bez ohledu na skutečnost, že je zároveň zaměstnána. Jedná se o dvě na sobě nezávislé výdělečné činnosti. Osvobozena od placení pojistného jako OSVČ může být pouze v případě, že v zaměstnání dosáhne maximálního ročního vyměřovacího základu za daný kalendářní rok.

19. Proč se má odvádět pojistné OSVČ při pobírání starobního důchodu?

OSVČ vykonávající vedlejší činnost z důvodu současného pobírání starobního důchodu (ust. § 9 odst. 6 písm. b) zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů), platí pojistné a zálohy na pojistné v případě, že její daňový základ ze samostatné výdělečné činnosti dosáhne rozhodné částky zakládající povinnou účast na důchodovém pojištění. Rozhodná částka je stanovena pro celý daný kalendářní rok. Za každý kalendářní měsíc, ve kterém nebyla vykonávána samostatná výdělečná činnost, se odčítá 1/12 z rozhodné částky. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů stanoví povinnost platit pojistné OSVČ vždy, jestliže je účastna důchodového pojištění. Sociální pojištění (důchodové a nemocenské pojištění) je pojistný systém, který je formou zajištění sociálních potřeb občanů pro případy ztráty příjmů z výdělečné činnosti, a to v mateřství, ošetřování člena rodiny, nemoci, invaliditě, stáří a ztrátě živitele. Systém je financován z pojistného z výdělečné činnosti, které platí jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel i OSVČ. Z uvedeného důvodu je povinna platit pojistné i OSVČ, která je poživitelem důchodu, jestliže je účastna důchodového pojištění z výdělečné činnosti. Tato OSVČ si však může požádat o přepočtení důchodu, pokud vykonávala činnost v rozsahu zakládající účast na důchodovém pojištění. Za každých 360 dnů účasti na pojištění při současném pobírání důchodu v plné výši, má OSVČ nárok na zvýšení důchodu o 0,4 % výpočtového základu měsíčně.

20. Mám malého syna ve školce, sama nejsem zaměstnaná ani nejsem hlášena na úřadu práce. Jsem povinna platit sociální pojištění?

Pokud nevykonáváte žádnou výdělečnou činnost, nejste povinna platit pojistné na sociální zabezpečení. Doba, po kterou nebudete důchodově pojištěna (tedy doba, za kterou neplatíte pojistné), nebude možné hodnotit pro nárok na důchod. Tuto situaci lze řešit dobrovolnou účastí na důchodovém pojištění. Podrobné informace o tomto pojištění Vám poskytne správa sociálního zabezpečení v místě Vašeho bydliště.

21. Mohu vykonávat samostatnou výdělečnou činnost při pobírání předdůchodu? Jestliže ano, bude se jednat o vedlejší činnost?

Čerpání starobní penze na určenou dobu nebo doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu z prostředků Vašeho doplňkového penzijního spoření sjednaného dle specificky stanovených podmínek zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů, (dosažení věku alespoň o 5 let nižšího než je věk nároku na starobní důchod, trvání spoření nejméně v délce 60 kalendářních měsíců a naspoření potřebné finanční částky) je tzv. „předdůchod“. Čerpání „předdůchodu“ nemá žádný vliv na podmínky výkonu samostatné výdělečné činnosti dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). Tzn., že budete vykonávat hlavní samostatnou výdělečnou činnost, pokud u Vás neexistuje žádný důvod pro výkon vedlejší činnosti dle zákona o důchodovém pojištění. Pobírání „předdůchodu“ není důvodem pro výkon vedlejší samostatné výdělečné činnosti, budete tedy povinen platit pojistné na zdravotní a sociální pojištění. Po dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod si pak při podání žádosti o tento důchod budete mít možnost zvolit, zda chcete dobu výdělečné činnosti, konané v období pobírání penze z doplňkového penzijního spoření před dosažením důchodového věku, zohlednit pro výpočet „státního“ starobního důchodu jako dobu pojištění nebo jako dobu vyloučenou.

22. Mohu podnikat během studia?

Podnikání při studiu je možné. Student, který začne podnikat, musí zahájení samostatné výdělečné činnosti oznámit OSSZ příslušné podle místa pobytu. Studenti do 26 let, kteří podnikají, mohou být považováni za osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) vykonávající tzv. vedlejší činnost. Studium jako důvod pro výkon vedlejší samostatné činnosti je však třeba písemně oznámit a doložit příslušné OSSZ. Při výkonu tzv. vedlejší činnosti platí OSVČ pojistné na důchodové pojištění pouze v případě, kdy jejich daňový základ dosáhl výše zakládající povinnou účast na důchodovém pojištění nebo se k účasti na něm samy přihlásí. Rozhodná částka, podmiňující povinnost doplatit pojistné na důchodové pojištění za kalendářní rok a současně povinnost platit měsíční zálohy v roce následujícím, se každý rok mění. Nemocenské pojištění OSVČ je dobrovolné a účast na něm vznikne, pokud se k němu OSVČ sama přihlásí.

23. Co mám dělat v případě změny svého trvalého pobytu?

V případě, že OSVČ změní svůj trvalý pobyt, ČSSZ se o této změně dozví prostřednictvím Informačního systému základních registrů MV. Není tedy nutné, aby tuto skutečnost oznámila původně místně příslušné správě sociálního zabezpečení, která po zjištění změny z informačního systému realizuje sama převod spisové dokumentace OSVČ. Podmínkou však je, že OSVČ činnost vykonává a tuto skutečnost dříve oznámila původně místně příslušné OSSZ. Po předání spisové dokumentace, obdrží OSVČ od nově místně příslušné správy sociálního zabezpečení informace o novém variabilním symbolu a o čísle účtu, na které má nově hradit zálohy na pojistné a pojistné. Chce-li OSVČ přesto oznámení učinit, může podání učinit jak

elektronicky, tak v analogové podobě. Oznámení o změně trvalého pobytu je možné také uskutečnit zasláním změnového listu Jednotného registračního formuláře, který se podává u Živnostenského úřadu.

24. Jak mám postupovat při přerušení nebo ukončení podnikání?

Přerušení činnosti je považováno za ukončení činnosti. Přerušení i ukončení samostatné výdělečné činnosti je nutné písemně oznámit příslušné OSSZ do osmého dne kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž je činnost přerušena nebo ukončena. Lze využít tiskopis „Oznámení OSVČ o ukončení SVČ“, který je k dispozici na ePortálu ČSSZ nebo na OSSZ. V případě, že OSVČ má povinnost platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění, platí se poslední záloha za kalendářní měsíc, ve kterém byla samostatná výdělečná činnost ukončena. Také je nutné v následujícím roce podat i Přehled o příjmech a výdajích za rok, ve kterém OSVČ aspoň po část roku vykonávala samostatnou výdělečnou činnost, a to nejpozději do jednoho měsíce ode dne, ve kterém měla povinnost podat daňové přiznání za tento kalendářní rok. Vznikne-li doplatek pojistného, je bývalá OSVČ povinna jej zaplatit.

25. Jakým způsobem mám ukončit činnost OSVČ?

Ukončení samostatné výdělečné činnosti je OSVČ povinna oznámit příslušné OSSZ písemně (lze využít tiskopis „Oznámení o ukončení samostatné výdělečné činnosti“ uveřejněný na adrese ePortálu. Uvedenou povinnost je OSVČ povinna splnit do osmého dne kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž samostatnou výdělečnou činnost ukončila. Při nedodržení uvedené lhůty, může OSSZ uložit OSVČ pokutu až do výše 10 000 Kč. Pokud má OSVČ povinnost platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění, poslední zálohu na pojistné na důchodové pojištění platí za kalendářní měsíc, ve kterém byla samostatná výdělečná činnost ukončena.

Rovněž je nutno v příštím roce podat i přehled o příjmech a výdajích za rok, ve kterém OSVČ aspoň po část roku vykonávala samostatnou výdělečnou činnost, a to nejpozději do jednoho měsíce ode dne, ve kterém měla povinnost podat daňové přiznání za tento kalendářní rok. Vznikne-li doplatek pojistného, bude bývalá OSVČ povinna jej zaplatit.

26. Jak můžu ukončit účast na sociálním pojištění? Od roku 2000 nežiji v ČR (sociální pojištění je také placeno v zahraničí) a vracet se také nemám v plánu. Jaké podklady si musím obstarat?

Účast na sociálním zabezpečení (pojištění) končí zjednodušeně řečeno ukončením zaměstnání nebo, v případě OSVČ, písemným oznámením o ukončení samostatné výdělečné činnosti. Pokud jste tedy ukončil zaměstnání, nejste povinen správě sociálního zabezpečení nic oznamovat (OSSZ). Pokud jste vykonával samostatnou výdělečnou činnost a dosud jste OSSZ písemně neoznámil ukončení činnosti, je třeba toto učinit dodatečně.

27. Po celý rok 2019 jsem měl přerušené živnostenské oprávnění a samostatnou výdělečnou činnost nevykonával. Musím podat Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2019?

Pokud byla samostatná výdělečná činnost přerušena a tato skutečnost byla příslušné správě sociálního zabezpečení oznámena, Přehled za rok 2019 není nutné podávat.

Pokud bylo přerušení výkonu SVČ oznámeno jen na živnostenském úřadu a příslušné správě nikoliv, má správa OSVČ stále ve své evidenci jako osobu vykonávající činnost - v tom případě je nutné příslušnou OSSZ o přerušení (ukončení) činnosti (byť zpětně za rok 2019) informovat. Přehled v tomto případě také nebude povinnost podat.

28. Co mám udělat, když se po skončení SVČ chci zaregistrovat na úřadu práce?

Po splnění oznamovací povinnosti o ukončení činnosti vůči příslušné správě sociálního zabezpečení, vydá správa sociálního zabezpečení na žádost OSVČ Potvrzení o době výkonu samostatné výdělečné činnosti a o době důchodového pojištění v rozhodném období, popř. o vyplacených dávkách nemocenského pojištění. Součástí tohoto potvrzení je i údaj o výši vyměřovacího základu OSVČ pro placení pojistného za poslední zúčtovaný kalendářní rok, za který bylo uhrazeno pojistné, který je rozhodný pro výpočet výše podpory v nezaměstnanosti. Toto potvrzení se předkládá úřadu práce.

29. Je nemocenské pojištění OSVČ povinné?

Účast OSVČ na nemocenském pojištění je dobrovolná a vzniká na základě podané přihlášky. Neúčast na nemocenském pojištění OSVČ může mít např. negativní dopad pro ženu – OSVČ, neboť ji nebude v těhotenství a následně po porodu náležet peněžitá pomoc v mateřství. OSVČ může být účastna nemocenského pojištění i v případě, že vykonává vedlejší samostatnou výdělečnou činnost a nemá povinnost platit pojistné (zálohy na pojistné) na důchodové pojištění.

30. Proč mi jako OSVČ zaniklo nemocenské pojištění?

Důvodem je nezaplacení pojistného nebo placení pojistného v nesprávné výši či po zákonem stanovené lhůtě. V takovém případě dochází k zániku účasti na nemocenském pojištění prvním dnem kalendářního měsíce, za který nebylo ve stanovené lhůtě zaplacené pojistné, nebo sice bylo zaplacené v této lhůtě, avšak v nižší částce, než mělo být zaplacené

31. Proč mi zanikne účast na NP, když zaplatím později a ve vyúčtování se „to stejně vyrovná“?

Důvody zániku účasti na nemocenském pojištění OSVČ definuje ust. § 13 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Jestliže pojistné na nemocenské pojištění bylo zaplacené ve splatnosti, ale ani ve výši minimálního pojistného do konce následujícího měsíce, za který se pojistné platí anebo bylo zaplacené v této lhůtě, avšak v nižší částce, než mělo být zaplacené, jedná se o přeplatek na pojistném na nemocenském pojištění. Správa sociálního zabezpečení je povinna při vrácení tohoto přeplatku popř. části tohoto přeplatku, nebo při použití tohoto přeplatku k úhradě splatného závazku vůči správě sociálního zabezpečení písemně oznámit OSVČ den a důvod zániku její účasti na nemocenském pojištění. Pro úplnost dodáváme, že pojistné na nemocenské pojištění není předmětem vyúčtování přehledu o příjmech a výdajích, OSVČ platí na nemocenské pojištění pojistné, nikoli zálohy na pojistné. Přeplatek na nemocenském pojištění je správou sociálního zabezpečení vrácen do konce února kalendářního roku, který následuje po kalendářním roce, ve kterém tento přeplatek vznikl.

32. Jakou výši pojistného musím platit, abych pobíral nemocenské alespoň 10-12 tis. Kč?

Výše **maximálního měsíčního základu** nemocenského pojištění OSVČ odvozuje od určeného vyměřovacího základu na naposledy podaném přehledu, který v průměru připadá na jeden měsíc výkonu činnosti v tomto kalendářním roce. Je-li vypočtený průměr nižší než minimální měsíční základ stanovený pro kalendářní rok (např. OSVČ vykonávající vedlejší činnost nebyla v předchozích letech účastna důchodového pojištění), je maximální měsíční základ roven minimálnímu měsíčnímu základu (6 000 Kč). K přehledu podanému před více než třemi lety se nepřihlíží. Byla-li v kalendářním roce, který bezprostředně předchází kalendářnímu roku,

ve kterém se pojistné na NP platí, samostatná výdělečná činnost zahájena (znovuzahájena), lze určený (vypočtený) vyměřovací základ za takový kalendářní rok použít pouze v případě, že činnost byla vykonávána alespoň ve čtyřech kalendářních měsících. Nelze-li určit maximální měsíční základ NP z naposledy podaného přehledu o příjmech a výdajích, rovná se tento polovině průměrné mzdy platné pro daný kalendářní rok, tj. v roce 2019, částka 16 350 Kč. Rozhodným obdobím pro výpočet dávky je období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla sociální událost. Aby v roce 2019 OSVČ pobírala nemocenské ve výši 10 - 12 000 Kč, musela by v období před vznikem nemoci platit pojistné na nemocenské pojištění ve výši 430 - 500 Kč měsíčně. Aby mohlo být zhodnoceno pojistné na nemocenské pojištění ve výši 430 - 500 Kč, v měsících roku 2018 a 2019, které předcházely měsíci vzniku dočasné pracovní neschopnosti, musel by určený vyměřovací základ za roky 2016, 2017 (měsíce před podáním přehledu za rok 2018) a za rok 2018 (měsíce po podání přehledu za rok 2018), ze kterého OSVČ zaplatila pojistné na důchodové pojištění, činit 224 340 - 260 880 Kč (pro 12 měsíců výkonu činnosti v každém kalendářním roce). Roční pojistné by pak činilo 65 508 - 82 017 Kč.

OSVČ může platit pojistné na nemocenské pojištění v rozmezí minimálního a maximálního měsíčního základu. Pokud OSVČ zaplatí pojistné na nemocenské pojištění z vyššího měsíčního (vyměřovacího) základu, než je stanoven její maximální měsíční základ, část platby, která neodpovídá tomuto maximálnímu měsíčnímu (vyměřovacímu) základu, se stává přeplatkem a bude vrácena nejpozději po podání přehledu za kalendářní rok, ve kterém přeplatek vznikl.

33. Kdy mám nárok na PPM nebo nemocenské a jaká bude jeho výše?

Nárok na peněžitou pomoc v mateřství (PPM) má OSVČ, která splňuje potřebnou dobu účasti na nemocenském pojištění, což je 270 dnů v posledních dvou letech před nástupem na PPM, z toho musí být účast na nemocenském pojištění OSVČ po dobu 180 dnů v období jednoho roku před nástupem na PPM. Nástup na PPM je možný v období od počátku osmého do počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu. Podmínkou nároku na PPM je i skutečnost, že OSVČ osobně nevykonává samostatnou výdělečnou činnost v době pobírání této dávky. Za osobní výkon samostatné výdělečné činnosti po dobu trvání PPM, se nepovažuje činnost vykonávaná prostřednictvím zaměstnanců, spolupracujících osoby, nebo jakékoliv jiné pověřené osoby.

Překážkou výplaty dávek není výkon práce v jiné pojištěné činnosti, např. zaměstnankyně v pracovním poměru je současně osobou samostatně výdělečně činnou a v době trvání PPM z nemocenského pojištění OSVČ dále vykonává zaměstnání; výkon této činnosti není na překážku výplatě PPM z nemocenského pojištění OSVČ.

Na nemocenské má nárok OSVČ, která je účastna nemocenského pojištění po dobu třech kalendářních měsíců přede dnem vzniku dočasné pracovní neschopnosti. Tato musí vzniknout v době účasti na nemocenském pojištění nebo do sedmi dnů od skončení tohoto pojištění. Výše dávky PPM a nemocenského se odvíjí od výše uhrazeného pojistného na nemocenské pojištění v předchozích 12 ti kalendářních měsících před měsícem, ve kterém vznikla sociální událost, avšak výše měsíčního základu pro výpočet dávky je limitována částkou, která odpovídá průměrnému určenému vyměřovacímu základu na naposledy podaném přehledu o příjmech a výdajích, který připadá na jeden kalendářní měsíc výkonu činnosti. Je-li vypočtený průměr nižší než minimální měsíční základ, je měsíční základ roven minimálnímu měsíčnímu základu. Byla-li v kalendářním roce, který bezprostředně předchází kalendářnímu roku, ve kterém se pojistné na NP platí, samostatná výdělečná činnost zahájena (znovuzahájena), lze určený (vypočtený) vyměřovací základ za takový kalendářní rok použít pouze v případě, že činnost byla vykonávána alespoň ve čtyřech kalendářních měsících. Nelze-li určit maximální měsíční základ NP z naposledy podaného přehledu o příjmech a výdajích, rovná se tento polovině průměrné mzdy platné pro daný kalendářní rok.

34. Proč jste mi neproplatili nemocenské případně PPM?

Pravděpodobně OSVČ nesplnila některou z podmínek pro poskytování těchto dávek, kterými je vznik sociální události v době trvání pojištění nebo v ochranné lhůtě a potřebná doba trvání účasti na nemocenském pojištění OSVČ před vznikem sociální události.

35. Můžu při pobírání mateřské podnikat, nebo musím činnost přerušit?

Pokud OSVČ pobírá peněžitou pomoc v mateřství (PPM) z nemocenského pojištění OSVČ, nemůže po dobu vyplácení této dávky osobně vykonávat samostatnou výdělečnou činnost. Tu však není třeba přerušovat nebo ukončovat, pokud v době pobírání dávky PPM je podnikání (přesně řečeno samostatná výdělečná činnost) vykonáváno prostřednictvím zaměstnanců nebo spolupracujících osob této OSVČ. V praxi tedy platí, že nevykonává-li OSVČ samostatnou výdělečnou činnost osobně, ale prostřednictvím jiné osoby (například chod prodejny zajišťují pouze prodavačky apod.), PPM jí náleží v plné výši.

Pokud během pobírání PPM vykonává OSVČ činnost osobně např. jen v některých jednotlivých dnech (např. daňová poradkyně poskytne dva dny v měsíci sama klientům konzultaci), za tyto dny osobního výkonu činnosti nemá na dávku nárok. V těchto případech musí OSVČ vždy po uplynutí kalendářního měsíce plátcí dávky (příslušné OSSZ) oznámit, v kterých dnech činnost vykonávala, a o tyto dny bude měsíční výše dávky PPM krácena.

Platí také, že při pobírání PPM je možné podnikat, pokud jde o jinou činnost, než ze které se PPM vyplácí. Je-li PPM vyplácena ze zaměstnání (přesně řečeno z nemocenského pojištění zaměstnanců), je možné během pobírání dávky vykonávat samostatnou výdělečnou činnost bez omezení.

36. Musím jako OSVČ během mateřské platit zálohy na sociální pojištění?

Pokud bude peněžité pomoc v mateřství (PPM) vyplácena z nemocenského pojištění OSVČ a výplata dávky bude trvat po celý kalendářní měsíc, není OSVČ povinna platit zálohy na důchodové pojištění ani pojistné na nemocenské pojištění. Pokud však v některých dnech měsíce budete vykonávat činnost (tuto skutečnost máte povinnost oznámit příslušné OSSZ), bude vám dávka PPM krácena a současně budete mít povinnost za takový měsíc zaplatit i zálohu na pojistné na důchodové pojištění a také pojistné na nemocenské pojištění.

37. Jsem jako OSVČ povinná platit zálohy i během nemoci?

Zálohy na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění se neplatí za kalendářní měsíce, v nichž měla OSVČ po všechny dny nárok na nemocenské vyplácené z dobrovolného nemocenského pojištění. Za období nároku na výplatu nemocenského se přitom považuje i prvních 14 dnů nemoci, kdy výplata dávky OSVČ nenáleží.

Pro názornost uvádíme příklad: Pokud byla OSVČ nemocná od 3. 12. 2018 do 20. 3. 2019, musí zaplatit zálohu na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění za prosinec a březen, protože výplata nemocenského netrvala po celý kalendářní měsíc. Naopak za leden a únor nemusí hradit ani jednu z těchto plateb.

38. Mohu požádat o dávku otcovské poporodní péče, pokud jsem OSVČ?

Žádost o dávku otcovské poporodní péče může uplatnit i OSVČ, a to prostřednictvím tiskopisu „Žádost o dávku otcovské poporodní péče (otcovskou)“, lze o ni požádat až po ukončení péče o dítě.

Nárok na otcovskou má OSVČ, která splňuje potřebnou dobu účasti na nemocenském pojištění (NP), tzn. alespoň po dobu 3 kalendářních měsíců bezprostředně předcházejících dni nástupu na otcovskou. Podmínkou nároku na otcovskou je i skutečnost, že OSVČ osobně nevykonává

samostatnou výdělečnou činnost v době pobírání této dávky. Za osobní výkon samostatné výdělečné činnosti po dobu čerpání otcovské, se nepovažuje činnost vykonávaná prostřednictvím zaměstnanců, spolupracujících osoby, nebo jakékoliv jiné pověřené osoby.

Otcovská je vyplácena po dobu jednoho týdne (7 dnů) a lze ji čerpat v období 6 týdnů ode dne narození dítěte. Den nástupu na otcovskou si určuje OSVČ.

O otcovskou může požádat jen pojištěnec, a proto dávku nelze uplatnit z ochranné lhůty.

Překážkou výplaty dávek není výkon práce v jiné pojištěné činnosti, např. zaměstnanec v pracovním poměru je současně OSVČ a v době čerpání otcovské z NP OSVČ dále vykonává zaměstnání; výkon této činnosti není na překážku výplatě otcovské z NP OSVČ.

Výše otcovské dávky se odvíjí od výše uhrazeného pojistného na NP. Výší platby si OSVČ určí měsíční vyměřovací základ, a to v rozmezí mezi minimálním měsíčním základem (6 000 Kč) a maximálním měsíčním základem. Tento se stanoví každé OSVČ individuálně dle průměru určeného vyměřovacímu základu na naposledy podaném přehledu o příjmech a výdajích, který připadá na jeden kalendářní měsíc výkonu činnosti. Je-li vypočtený průměr nižší než minimální měsíční základ, je měsíční základ roven minimálnímu měsíčnímu základu. Byla-li v kalendářním roce, který bezprostředně předchází kalendářnímu roku, ve kterém se pojistné na NP platí, samostatná výdělečná činnost zahájena (znovuzahájena), lze určený (vypočtený) vyměřovací základ za takový kalendářní rok použít pouze v případě, že činnost byla vykonávána alespoň ve 4 kalendářních měsících. Nelze-li určit maximální měsíční základ NP z naposledy podaného přehledu o příjmech a výdajích, rovná se tento polovině průměrné mzdy platné pro daný kalendářní rok.

39. Jak platí sociální pojištění středoškolák a vysokoškolák po ukončení studia?

- Přechází-li do zaměstnání – do nástupu do zaměstnání není účasten pojištění (důchodového ani nemocenského), od nástupu do zaměstnání hradí pojistné zaměstnavatel jako u ostatních zaměstnanců
- Do nalezení zaměstnání bude zaregistrován na úřadě práce – pojistné se neplatí, protože nevzniká účast na nemocenském ani důchodovém pojištění, ale doba vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání je náhradní dobou pro účely důchodového pojištění a v omezené výši se pro účely důchodového pojištění započte.
- Odchází-li studovat na další vysokou školu – do okruhu pojištěných osob náležejí mj. osoby, které se soustavně připravují na budoucí povolání studiem na střední nebo vyšší odborné škole nebo vysoké škole v České republice, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let v období před rokem 2010. Náhradní dobou pojištění je po 31. prosinci 1995 doba účasti na pojištění těchto osob; podmínkou pro to, aby se tato doba účasti na pojištění hodnotila jako náhradní doba pojištění, je, že byla získána na území České republiky a že doba pojištění trvala aspoň jeden rok. Studenti, kteří nesplňují výše uvedené podmínky, mohou být dobrovolně účastni důchodového pojištění.
- Odchází-li studovat na vyšší odbornou školu či jiný typ školy nebo učiliště popř. do zahraničí – dtto.

40. Vzniká studentovi, který ukončí studium a nenastoupí do práce a ani se nechce z nějakého důvodu (např. cestování) nahlásit na úřad práce, povinnost platit pojistné na sociální zabezpečení?

Takovému studentovi povinnost hrazení pojistného na sociální zabezpečení nevzniká. Nevzniká mu ani žádná další (např. ohlašovací) povinnost vůči orgánům sociálního zabezpečení.

41. Co mám udělat, když budu vykonávat svoji samostatnou výdělečnou činnost v cizině?

Zde je rozhodující, zda činnost bude vykonávána v členském státě EU nebo ve smluvní cizině nebo v nesmluvní cizině. Předpokládáme, že činnost bude vykonávána pouze v některém členském státě EU. V takovém případě se na OSVČ přestanou vztahovat české právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení a OSVČ by měla tuto skutečnost oznámit příslušné OSSZ. Upozorňujeme, že jiná situace by však nastala v případě současného výkonu zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti v ČR a v jiném státě EU, v případě vyslání do členského státu EU či v případě povolení výjimky.

42. Co dělat při úmrtí OSVČ?

Povinnost oznámit úmrtí OSVČ není zákonem uložena. Z hlediska evidence je však vhodné, aby se příslušná okresní správa sociálního zabezpečení, kde byla OSVČ registrována, dozvěděla o této skutečnosti co nejdříve. Proto lze pozůstalým – potenciálním dědicům či jiným blízkým osobám – doporučit, aby úmrtí OSVČ na OSSZ oznámily. Neoznámí-li to, dozví se OSSZ o úmrtí OSVČ z Informačního systému základních registrů Ministerstva vnitra. Úmrtím OSVČ samostatná výdělečná činnost končí a zaniká tedy i povinnost platit zálohy na důchodové, případně nemocenské pojištění (byla-li k němu OSVČ dobrovolně přihlášena).

Zákon neukládá ani povinnost podat za zemřelou OSVČ Přehled o příjmech a výdajích. Jeho podání je vhodné tehdy, jestliže zaplacení pojistného může ovlivnit nárok na pozůstalostní důchod nebo jeho výši. Přehled za zemřelou OSVČ může podat dědic nebo osoba, která uplatňuje nárok na vdovský, vdovecký nebo sirotčí důchod. Na základě podaného Přehledu lze získat zpět i případný přeplatek pojistného.

43. Neobdržela jsem roční přehled plateb – tzv. inventuru, jak ji mohu získat?

Majitelům datové schránky je tzv. inventura OSVČ za předchozí kalendářní rok dostupná prostřednictvím aplikace ePortál ČSSZ. Služba Inventury OSVČ za vybraný rok zobrazí výpis předpisů záloh na důchodové pojištění a záloh skutečně zaplacených za kalendářní rok, včetně stavu pohledávek. Nemáte-li zřízenou datovou schránku nebo službu Národní identitní autority, prostřednictvím níž se lze na ePortál přihlásit, je třeba se obrátit na příslušnou OSSZ, u které jste jako OSVČ registrována.

44. Na jaký účet se zasílá doplatek na pojistném?

Doplatek pojistného z vyúčtovaného přehledu o příjmech a výdajích OSVČ se hradí na stejný účet, ze kterého se platí zálohy na pojistné na důchodové pojištění.

Pokud byl předepsán dluh na pojistném platebním výměrem, i ten se platí na účet, na který je posíláno pojistné na důchodové pojištění, avšak s identifikací daného platebního výměru. Tato identifikace je uvedena vždy na platebním výměru.

45. Je možné na pokladně zaplatit jakoukoli částku?

Podle § 19 odst. 1 písm. b) zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, je možné zaplatit pojistné nejvýše 10 000 Kč v jednom kalendářním dni na jeden variabilní symbol.

46. Je možné vyplatit na pokladně přeplatek pojistného?

Ne, pokladna slouží jen k výběru pojistného.

47. Omylem jsem zaplatil částku na jiný variabilní symbol. Co mám v tomto případě dělat?

Je potřeba zaslat žádost o převedení platby, kde bude uvedena částka, datum platby, chybně uvedený variabilní symbol a správný variabilní symbol, na který má být platba převedena.

48. Jakým způsobem se řeší otázka daní, sociálního a zdravotního pojištění v případě, kdy si nechám přidělit IČO Českým statistickým úřadem jako podřízený pojišťovací zprostředkovatel a nebude se tedy jednat o klasickou živnost? Jaký je vůbec mezi těmito dvěma způsoby činnosti rozdíl?

Jestliže získáte oprávnění k výkonu podnikatelské činnosti podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, vznikne Vám povinnost zaregistrovat se na příslušném finančním úřadě. V případě, že tuto činnost začnete vykonávat, jste povinen oznámit tuto skutečnost příslušné zdravotní pojišťovně a rovněž OSSZ (PSSZ, MSSZ Brno) příslušné dle Vašeho trvalého bydliště. Oznamovací povinnost ve vztahu k OSSZ se plní na předepsaném tiskopise (Oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti) nejpozději do 8. dne kalendářního měsíce, následujícího po měsíci, v němž byla činnosti zahájena. Z hlediska povinností OSVČ v sociálním zabezpečení není žádný rozdíl mezi živnostenským podnikáním a výkonem činnosti dle zvláštních předpisů.

49. Pokud OSVČ pracuje v EU, jak bude tato doba a příjem hodnocen pro důchod?

K době výkonu činnosti v jiném členském státě EU je ČSSZ povinna přihlídnout pro stanovení nároku na důchod (pro získání potřebné doby pojištění). Dále se dá říci, že za dobu práce (resp. pojištění) v cizině bude důchod vyplácen nositelem pojištění daného členského státu EU, vznikne-li nárok dle koordinačních nařízení EU.

50. Mám povinnost uchovávat kopie Přehledů, a pokud ano, jak dlouho?

Povinnost uchovávat Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za daný kalendářní rok není zákonem stanovena. Lze pouze doporučit, aby si OSVČ uchovávala kopii Přehledu (která není účetním dokladem, byť bylo potvrzeno její převzetí SSZ) pro svou vlastní kontrolu údajů, jež odevzdala na příslušnou správu sociálního zabezpečení. Je však důležité vědět, že účetní záznamy o údajích potřebných pro stanovení a odvod pojistného (doklady o příjmech a výdajích pro stanovení daňového základu) jsou plátcí pojistného povinni archivovat po dobu 10 kalendářních roků následujících po roce, kterého se týkají (tuto povinnost stanoví zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti).

51. Podnikám při starobním důchodu. Můžu požádat o přepočítání důchodu?

Ano. Zvýšení starobního důchodu náleží za každých 360 dní výdělečné činnosti vykonávané při současném pobírání důchodu. Podmínkou je, že jde o činnost podléhající odvodům na důchodové pojištění. Pokud je tedy Vaše podnikání (samostatná výdělečná činnost) vykonáváno v rozsahu zakládajícím účast na důchodovém pojištění, nebo jste se k účasti na důchodovém pojištění sám přihlásil, náleží Vám za 360 dní této činnosti zvýšení důchodu o 0,4 výpočtového základu (tj. částky, ze které byl důchod původně vyměřen). Zvýšení provádí ČSSZ na základě písemné žádosti. Tu je možné podat nejlépe prostřednictvím okresní správy sociálního zabezpečení podle místa trvalého bydliště, která k ní připojí potřebný doklad (výpis z evidence OSVČ).

52. Co je potřeba předložit k získání potvrzení o bezdlužnosti?

Žadatel musí předložit písemnou žádost. Při osobní návštěvě je k tomu potřeba ještě předložit průkaz totožnosti, popř. plnou moc, pokud nepřijde statutární orgán zaměstnavatele, nebo přímo OSVČ.

Plátcí pojistného, kteří mají zřízenou datovou schránku nebo službu Národní identitní autority a jsou zaregistrováni na ePortálu ČSSZ, si mohou prostřednictvím ePortálu ČSSZ požádat o potvrzení o bezdlužnosti, aniž by museli osobně navštívit okresní správu sociálního zabezpečení.

53. Jak vzniká penále? V jaké výši je stanovené penále pro neplacení pojistného?

Plátce pojistného má zákonnou povinnost odvádět pojistné (ustanovení § 13 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o pojistném“). V případě, že pojistné není zapláceno ve stanovené lhůtě nebo je zapláceno v nižší než stanovené částce, je plátce pojistného povinen platit penále (ustanovení § 20 zákona o pojistném). Penále se poprvé platí za kalendářní den, který bezprostředně následuje po dni splatnosti pojistného a činí 0,05 % dlužné částky za každý kalendářní den, kdy dluh na pojistném trvá. Pokud bylo plátcí pojistného povoleno placení dluhu na pojistném a penále ve splátkách, pak penále z dlužného pojistného, které je ve splátkách, činí 0,025 % dlužné částky za každý kalendářní den, kdy dluh na pojistném trvá.

Důvody, pro které se penále neplatí, jsou obsaženy v ustanovení § 20 odst. 5 zákona o pojistném, (např. penále se neplatí za dobu, kdy OSVČ nevykonává samostatnou výdělečnou činnost, nebo za dobu, po kterou se zaměstnavatel již nepovažuje pro účely zákona o pojistném za zaměstnavatele).

54. Za jakých podmínek bych si mohl požádat o povolení splátek, případně splátkového kalendáře?

O povolení placení dlužného pojistného a penále ve splátkách žádá dlužník, který není schopen uhradit vyčíslený dluh najednou. Toto upravuje ustanovení § 20a zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistném“). Žadatel musí místně příslušné okresní správě sociálního zabezpečení podat písemnou žádost o povolení placení dlužného pojistného a penále ve splátkách, ze které musí zřejmé, kdo žádost podává, tzn., musí obsahovat identifikační údaje žadatele, které věci se žádost týká a co žadatel navrhuje. Žádost musí obsahovat podpis osoby, která žádost podává. V žádosti navrhne výši jednotlivých splátek a dobu splácení dluhu.

V případě, že příslušná okresní správa sociálního zabezpečení dospěje k závěru, že je vhodné a účelné povolit placení dlužného pojistného a penále ve splátkách, vydá rozhodnutí o povolení splátek, ve kterém stanoví i den splatnosti první splátky dluhu.

V souladu s ustanovením § 20a zákona o pojistném pak může příslušná okresní správa sociálního zabezpečení zrušit povolení placení dlužného pojistného a penále ve splátkách v případech, kdy dojde k porušení stanovených podmínek (plátce pojistného nezaplatí včas nebo ve správné výši některou splátku dluhu nebo nezaplatí včas nebo ve správné výši pojistné splatné v období po splatnosti první splátky dluhu). Jednoznačně pak dojde ke zrušení povolení placení dlužného pojistného a penále ve splátkách v případě, kdy plátce pojistného vstoupil do likvidace, nebo bylo vydáno rozhodnutí o úpadku plátce pojistného, a to ke dni, kdy některá z těchto skutečností nastala. Okresní správa sociálního zabezpečení může také změnit povolení o placení dlužného pojistného a penále ve splátkách, jestliže dojde ke snížení dluhu, jehož placení ve splátkách bylo povoleno.

55. Existuje možnost prominutí penále? Za jakých podmínek bych si o to mohl požádat?

Prominutí penále cestou odstranění tvrdosti zákona upravuje ustanovení § 104ch zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška MPSV č. 161/1998 Sb., o promíjení penále správami sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

Po vstupu České republiky do Evropské unie došlo ke změně pravidel při poskytování veřejné podpory, resp. promíjení penále. Poskytování veřejné podpory je upraveno Smlouvou o založení Evropského společenství (čl. 87 a 88) a Smlouvou o fungování Evropské unie na podporu „de minimis“ (čl. 107 a 108). Promíjení penále spadá pod režim veřejné podpory „de minimis“ (tj. podpora malého rozsahu), která je poskytována podle příslušných nařízení Komise ES.

O prominutí penále lze požádat písemně příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení. Za předpokladu plné úhrady dlužného pojistného se o uvedených žádostech rozhoduje podle věcné příslušnosti na okresních správách sociálního zabezpečení, České správě sociálního zabezpečení, popřípadě na Ministerstvu práce a sociálních věcí. Na prominutí penále není právní nárok a na řízení o prominutí penále se nevztahuje správní řád.

56. Jak se posuzuje promíjení penále, když podnikám např. v dopravě, v zemědělství a jaké jsou limity v odvětvích?

Promíjení penále, resp. poskytování podpory „de minimis“ (podpory malého rozsahu), je v současné době prováděno dle níže uvedených nařízení Komise (EU) a oblastech:

- Dle Nařízení Komise (EU) č. 1407/2013 je možné poskytnout podporu de minimis ve tříletém stanoveném období až do výše 200 000 EUR. Dle stejného Nařízení Komise (EU) č. 1407/2013 je možné poskytnout podporu de minimis ve stanoveném tříletém období až do výše 100 000 EUR v odvětví silniční nákladní dopravy pro cizí potřebu.
- Dle Nařízení Komise (EU) č. 1408/2013 je možné poskytnout podporu de minimis ve stanoveném tříletém období až do výše 15 000 EUR v odvětví prvovýroby zemědělských produktů.
- Dle Nařízení Komise (EU) č. 717/2014 je možné poskytnout podporu de minimis ve stanoveném tříletém období až do výše 30 000 EUR v odvětví rybolovu a akvakultury.

57. Jsem dlužník (zástupce zaměstnavatele), je možné uhradit dluh, na který byla nařízena exekuce, splatnými pohledávkami vůči třetí osobě?

Takový způsob plnění není oprávněna Česká správa sociálního zabezpečení, resp. její organizační jednotky, akceptovat, neboť nemají pravomoc ukládat povinnosti nad rámec speciálních zákonů. Okresní správy sociálního zabezpečení však mohou nařídit exekuci příkázáním jiné peněžité pohledávky.

58. Byl u mě soudní exekutor a polepil mi movité věci, co mám dělat, aby mi věci nezabavili a neproběhla dražba?

V tomto případě je nutné bezodkladně uhradit pohledávku. V případě pochybností o neoprávněnosti exekuce je nutné kontaktovat soudního exekutora, který exekuci nařídil a provádí.

59. Kdy mi bude zrušena zástava k nemovité věci, když dluh uhradím?

Jakmile je na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení připsána částka k úhradě dluhu zajištěného zástavním právem, vydá okresní správa sociálního zabezpečení dlužníkovi potvrzení o zániku zástavního práva (tj. kvitanci).

V případě, že je zřízeno soudcovské zástavní právo na základě usnesení soudu, ruší se zřízené zástavní právo pravomocným usnesením soudu o zastavení výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva, které je zasláno na příslušný katastrální úřad. Katastrální úřad poté vyznačí změnu, resp. výmaz, zástavního práva v příslušném listu vlastnictví.

60. Nemám peníze, jak budete dále pokračovat ve vymáhání?

Pokud plátce pojistného není schopen uhradit dluh, okresní správa sociálního zabezpečení přistoupí k vymáhání tohoto dluhu správní exekucí, a to všemi možnými způsoby podle zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

61. Co dělat a jaké možnosti má klient při obdržení rozhodnutí, platebního výměru?

Nejvhodnějším postupem je neprodleně pohledávku uhradit a vyhnout se tak případné exekuci, popř. i hrazení exekučních nákladů. Případně může plátce pojistného požádat příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení o povolení placení dlužného pojistného a penále ve splátkách.